

№ 21-22 (7713-7714)

Bazar ertəsi, 28 oktyabr 2024-cü il.

1933-cü ildən nəşr olunur

ictimai-siyasi qəzet

qebile-ih.gov.az

gabalanews@mail.ru

facebook: Qəbələ qəzeti

Çoxtərəfli dünya nizamına doğru

BRICS Azərbaycanın çoxvektorlu siyasəti üçün daha bir aktual platformadır

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Rusiyanın Kazan şəhərində keçirilən BRICS+ sammitində iştirakı rəsmi Bakının çoxvektorlu diplomatiyası və uğurlu xarici iqtisadi əlaqələrinin növbəti təntənəsidir. Öz gücünə arxalanaraq istənilən hərbi-siyasi blokdan kənar durmaqla müstəqil xarici siyasətini və beynəlxalq aləmdəki yerini müəyyən etmək bacarığı, sözün əsl mənasında, yalnız azad və özünü iqtisadi cəhətdən tam təmin edə bilən dövlətlərin qazana biləcəyi nailiyyətdir. Azərbaycanın təşkilat üçün ciddi maraq kəsb etməsi, ölkəmizin zəngin iqtisadi potensialı olan iri coğrafi və geosiyasi məkanla əməkdaşlıq qurması nöqtəyi-nəzərdən olduqca əhəmiyyətlidir. BRICS-ə daxil olan ölkələrdə yaşayan əhali dünyanın demək olar ki, yarısını təşkil edir. Təşkilat üzvlərinin dünya iqtisadiyyatındakı payı isə ilbəil artır.

İlk dövrlərdə Braziliya, Rusiya, Hindistan, Çin, Cənubi Afrika Respublikasının, bu ilin əvvəlindən Misir, İran, Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri (BƏƏ), Efiopiyanın da üzv olduğu, digər bir çox ölkənin də getdikcə böyük maraq göstərdiyi BRICS-in əsas məqsədi dünyada güclər nisbətini balanslaşdırmaqdır. Həm də coxqütblü dünya nizamını təşviq etməklə birqütblülüyn yaratdığı problemləri aradan qaldırmaqdır. Bu, qurumun qarşıya qoyduğu əsas vəzifələrdəndir.

Çoxtərəfli diplomatiya modeli

Son onilliklərin tarixi təcrübəsi 2006-cı ildən fəaliyyət göstərən BRICS-in də çoxtərəfli diplomatiyanın daha bir uğurlu modelinə çevrildiyini göstərir. Təşkilatın Kazanda keçirilən builki sammitində 36 ölkədən və 6 beynəlxalq təşkilatdan nümayəndə heyətlərinin, o cümlədən 22 dövlət başçısının, BMT-nin Baş katibi Antonio Quterreşin qatılması sözügedən qurumun beynəlxalq çəkisini göstərir.

BRICS 2009-cu ildən bəri hər il rəsmi sammitlərdə toplaşan və çoxtərəfli siyasətləri əlaqələndirən vahid geosiyasi bloka çevrilib. BRICS dünya əhalisinin təxminən yarısını və global iqtisadiyyatın 1/4-dən çoxunu təşkil edən nəhəng iqtisadi güc mərkəzidir. Bu qurum global idarəetmənin təkmilləşdirilməsinə və daha ədalətli beynəlxalq nizamın inkişafına töhfə verməkdədir. BRICS yarandıqı gündən beynəlxalq münasibətlər sisteminin demokratikləşməsinə xidmət göstərir. Ölkələrin BRICS-də təmsilçiliyə, bu təşkilatla sıx əməkdaşlığa sövq edən əsas amillərdən biri də onun beynəlxalq hüquq, ərazi bütövlüyü, suverenlik və bir-birinin daxili işlərinə müdaxilə etməmə prinsiplərinə sadiq qalaraq, dövlətlər arasında qarşılıqlı faydalı münasibətləri dəstəkləməsidir, siyasi gündəliyin yalnız bir qrup ölkə tərəfindən inhisarlaşdırılmasının qarşısını almağa çalışma-

sıdır. Müasir dünyamızda buna çox böyük ehtiyac var.

Qurumun Kazan sammiti də inkişaf edən ölkələrin daha balanslı bir qlobal idarəetmə sistemi yaratmaq arzularını və siyasi təzyiqlərə bağlı sanksiyalardan kənar maliyyə mexanizmlərinin inkişaf etdirilməsi isteklərini əks etdirirdi.

Qlobal Cənub və Qlobal Şimal arasında dialoq

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin XVI BRICS sammitində iştirakı, ölkəmizin bu quruma göstərdiyi maraq Azərbaycanın beynəlxalq münasibətlərdə çoxtərəflilik prinsipinin fəal tərəfdarı olmasından irəli gəlir. Cənab İlham Əliyevin sammitin "Outreach"/"BRICS+" formatının ilk plenar iclasındakı çıxışı zamanı da qeyd etdiyi kimi, bu mövqə 2020-2023-cü illərdə ölkəmizin Qoşulmama Hərəkatına sədrliyi dövründə əyani şəkildə nümayiş etdirilib. Azərbaycanın dördillik sədrliyində Qoşulmama Hərəkatı özünün institusional inkişafında böyük addım atıb, beynəlxalq münasibətlər sistemində öz yerini xeyli möhkəmləndirib. Hərəkata uğurlu sədrlik təcrübəsi bu gün bizə Asiyada Qarşılıqlı Fəaliyyət və Etimad Tədbirləri üzrə Müşavirinin hazırkı sədri qismində kömək edir. "Öz coğrafi mövqeyindən istifadə edən və müasir infrastruktur yaradan Azərbaycan Avrasiyanın mühüm nəqliyyat və logistika mər-

kəzlərindən birinə çevrilib. "Şərqi-Qərb" və "Şimal-Cənub" nəqliyyat dəhlizləri bizim ərazimizdən keçir. Bu nəqliyyat yollarının Azərbaycan ərazisində olan bütün seqmentləri uğurla fəaliyyət göstərir. Hazırkı məqamda ərazimizdən yük axınının kəskin artmasını nəzərə alaraq, biz bu dəhlizlərin ötürücülük imkanlarının artırılmasına əlavə vəsaitlər yatırırıq", - Prezident İlham Əliyev çıxışında xüsusi vurğuladı.

Bir faktı da qeyd edək ki, BRICS üzvlərinin böyük əksəriyyəti Qoşulmama Hərəkatında da təmsil olunurlar. Bu ölkələr siyasi coğrafiyada əksər hallarda "az inkişaf etmiş dövlətlər" adlandırılırlar da, belə bir bölgü hazırkı realıqda şərti xarakter daşıyır. Çinlə Hindistan ciddi iqtisadi göstəricilər nümayiş etdirirlər, Rusiyanın iqtisadiyyatı isə Qərbin iki ildən çoxdur tətbiq etdiyi sanksiyaların qarşısında tab gətirməyə müvəffəq olub. BRICS-ə qoşulan nisbətən kiçik dövlətlərin əsas siyasi hərəkətverici arqumentləri sovetlərin yığılmasından sonra hökm sürən birqütblü sistemə qarşı artan etirazlardır. ABŞ və Avropanın bu ölkələrə qarşı istismarçı imperialist yanaşmaları XXI əsrdə yaşamağımıza baxmayaraq, nəinki dəyişməz qalıb, hətta müasir üsullarla daha da sərtləşib.

Qərbin ədalətsiz yanaşması özünü təkcə BRICS kimi böyük

potensialı olan təşkilatların inkişafında deyil, keçmiş və hazırkı müstəmləkələrdə ABŞ və Avropaya qarşı etirazların yüksəlməsində də biruzə verir. Məsələn, son bir il ərzində Fransa müstəmləkələrində Parisə qarşı aktiv narazılığın artması bu tendensiyanın aşkar göstəricisidir. Yeri gəlmişkən, "üçüncü dünya"nın sərgilədiyi bu etirazın səbəbləri rəsmi Bakı tərəfindən də dərk edilir və dəstəklənir. 30 il ərzində Azərbaycan torpaqlarının erməni işğalında qalmasını hər vechlə ört-basdır etməyə, bununla da Ermənistanın işğalçı əməllərinə de-fakto haqq qazandırmaya davam edən kollektiv Qərb ədaləti bərpa etməyimizi həzm edə bilmir. ABŞ-də qanunvericilik səviyyəsindəki ədalətsiz təşəbbüslərdən, Avropada ayrı-ayrı dövlətlərin qərəzli siyasətlərindən, Avropa Parlamentində ünvanımıza səslənən mütemadi hədyan və təhdidlərdən bu siyasətin bizə qarşı hələ də aktual olduğunu görürük. Ermənistanla sülh sazişi istiqamətində ciddi irəliləyişin olmasına baxmayaraq, bu mərkəzlərdən Bakıya qarşı təzyiqliq siqnallarının dayandırılması onların Ermənistanla Azərbaycan arasındakı ziddiyyətlərdən özlərinin geosiyasi maraqları naminə yararlanmaq niyyətlərinin mübahisəsiz sübutudur.

Coğrafi yerləşməsinin üstünlüklərindən məharətlə istifadə edən Azərbaycan bu gün həm Çin, Rusiya və gündən-günə nüfuzu artan türk və müsəlman dünyası ilə, həm də Qərb dövlətləri ilə sıx və məhsuldar işbirliyindədir. Ölkəmiz ümumdünya yükdaşıma böhranı gerçəkliyində Şərqi-Qərb arasında mühüm birləşdirici körpü rolunu oynayır. Çinlə Qərb dünyası arasındakı ticarətin əsas logistik marşrutlarından biri, özü də ən ucuz başa gələn bölgemizdən keçir. Azərbaycan bu prosesin əsas iştirakçılarından olduğundan siyasi baxımdan hər iki tərəflə pragmatik işgüzarlığa əsaslanan münasibətlərə malikdir.

Prezident İlham Əliyevin bu uğurlu siyasi kursu Azərbaycanın Qoşulmama Hərəkatı kimi iri beynəlxalq platformada məhsuldar iştirakından irəli gələn realıqdır. Azərbaycanın hərəkata uğurlu sədrliyi təşkilatın aktivləşməsi və çəkisinin artması baxımından ən önəmli dövr sayılmalıdır. Prezident İlham Əliyev Kazan sammitindəki çıxışı zamanı bu məqamı xüsusi qeyd etdi.

Gələcək ay Azərbaycan BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyasına - COP29 kimi mötəbər bir tədbirə evsahibliyi edəcək. Azərbaycanın COP29-a

(Ardı 2-ci səhifədə).